

Activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a | Transparența decizională rămâne lacunară

În pofida creșterii ușoare a ponderii proiectelor de legi consultate și diminuării numărului de acte normative adoptate în lipsa unor avize și expertize, transparența decizională a rămas încă lacunară, iar în anumite etape, chiar grav afectată. Este una din principalele concluzii a Raportului anual de monitorizare a activității Parlamentului de legislatura a XI-a, în perioada august 2022 – iulie 2023, elaborat de Promo-LEX.

Monitorii au monitorizat 43 de ședințe plenare și au analizat 596 de proiecte de acte normative care au fost introduse în procedură legislativă sau erau în examinare pe parcursul perioadei monitorizate.

Consultările publice netransparente și puțin eficiente

Deși ponderea proiectelor consultate public a crescut cu 7,6%, comparativ cu [perioada precedentă de monitorizare](#), totuși, numărul încă redus de proiecte de legi consultate de Parlament cuplat cu termenul mic alocat consultărilor și publicarea lacunară a anunțurilor de desfășurare ale acestora au afectat considerabil transparența decizională. Totodată, practica neuniformă de anunțare și organizare a consultărilor publice și modul diferit de examinare a recomandărilor de către comisiile parlamentare au redus din previzibilitatea procesului decizional, constată analista juridică Promo-LEX, Mihaela Duca.

„Deși unele proiecte au fost consultate și în câteva runde, iar altele au fost supuse consultărilor înainte de înregistrare și

a crescut ușor numărul proiectelor consultate depuse de deputați, totuși ponderea totală de doar 16,8% de proiecte de legi consultate este încă destul de redusă și insuficientă ca să spunem că există o transparență decizională și un proces eficient de consultări. Sunt necesare mai multe eforturi din partea Parlamentului la acest capitol”.

Vorbind despre impactul consultărilor publice, analista a menționat că acesta este deseori redus, preluarea recomandărilor formulate de societatea civilă fiind lăsată la discreția unor deputați sau a președinților comisiilor permanente la etapa propunerii amendamentelor. „Ca să nu existe această restrângere de a lua în considerație în mod efectiv recomandările formulate exclusiv prin propunerea amendamentelor de către cei care au dreptul să o facă, ar fi benefică desfășurarea consultărilor înaintea înregistrării

proiectelor de lege în Parlament”, menționează Mihaela Duca.

Avizarea și expertizarea legilor încă deficitară

Deși s-a constatat o diminuare a numărului de acte normative adoptate în lipsa unor avize și expertize, totuși a persistat tendința reprobabilă de a adopta proiecte în lipsa unor avize importante din partea Direcției general juridice, a Guvernului sau a expertizelor anticorupție. S-a păstrat și tendința de neexaminare a recomandărilor și obiecțiilor Direcției generale juridice, ale Guvernului și ale celor formulate în expertiza anticorupție sau omisiunea elaborării și publicării sintezei acestora. Pe de altă parte, s-a observat o tendință pozitivă în publicarea actelor aferente proiectelor de legi înainte de votarea acestora, totuși mai sunt necesare eforturile suplimentare în acest sens.

Numărul proiectelor adoptate în termene restrânse a rămas unul destul de mare nefiind de fiecare dată clară justificarea. Acordarea regimului de urgență sau prioritate proiectelor de legi, deși s-a diminuat ușor, au rămas neclare criteriile de acordare ale acestor regimuri.

Inițiativele Guvernului la egalitate cu cele ale deputaților

În perioada monitorizată, deputații au continuat să fie principalii autori ai proiectelor legislative, totuși ponderea proiectelor înregistrate de aceștia a scăzut, echivalându-se cu cea a inițiativelor înaintate de Guvern. „Este o tendință îmbucurătoare pentru că cele mai multe proiecte de legi e firesc să vină de la Guvern, care este în măsură să aprecieze cum sunt implementate proiectele și unde sunt cele mai mari deficiențe sau probleme”, explică analista Mihaela Duca.

S-a constatat, și în acest an, un decalaj enorm dintre „rata de promovare” a proiectelor depuse de majoritate și cele depuse de opoziție. Astfel, cele mai multe proiecte de legi au fost înregistrate de deputații fracțiunii majoritare – PAS, aceasta având și cea mai mare rată a actelor adoptate raportat

la cele înregistrate, de circa 62%. De cealaltă parte, niciun proiect de lege care îi avea drept autori doar pe deputații din opoziția parlamentară nu a fost promovat și adoptat. În același timp, majoritatea proiectelor care riscă să devină nule până la finele lunii decembrie 2023, din cauza neexaminării acestora timp de 2 ani, aparțin deputaților din opoziția parlamentară (65% din 43 de proiecte de legi).

Organizarea și desfășurarea ședințelor plenare încă problematică

Publicarea tardivă a ordinii de zi și completarea frecventă a acesteia la începutul ședinței plenare sunt probleme care

s-au agravat, în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, pe fundalul desfășurării ședințelor o dată la două săptămâni în sesiunea de primăvară. „Rulajul înalt al modificărilor la ordinea de zi de 67,3% a afectat considerabil previzibilitatea și transparența procesului legislativ”, menționează Mihaela Duca.

Comunicarea între majoritate și opoziție parlamentară a fost afectată negativ de omisiunea organizării ședințelor plenare dedicate proiectelor opoziției parlamentare cuplată cu incidența ridicată a cazurilor de refuz al includerii pe ordinea de zi a subiectelor propuse de opoziție, cu lipsa de la toate ședințele plenare a deputaților fostei fracțiuni PPȘ și de boicotare, în semn de protest, a 30% din ședințele plenare de către fracțiunea BCS. „Toate acestea au influențat negativ nu doar comunicarea, ci și asigurarea unei dezbateri autentice a proiectelor de acte normative”, explică Mihaela

**PROMO-LEX SOLICITĂ INTERVENȚIA
RAPORTOARELOR SPECIALE ALE ONU, ÎN
CONTEXTUL AGRAVĂRII STĂRII DE SĂNĂȚATE
A ACTIVISTULUI VICTOR PLEȘCANOV**

www.promolex.md

Ca urmare a ultimelor informații cu privire la starea de sănătate îngrijorătoare a lui Victor Pleșcanov, dar și a încălcărilor grave ale libertății de exprimare, ale dreptului la cel mai înalt standard de sănătate fizică și mintală și ale dreptului la libertate și siguranță, Asociația Promo-LEX a expediat un apel urgent (1) Raportoarei Speciale a ONU pentru promovarea și protecția dreptului la libertatea de opinie și exprimare, Irene Khan, (2) Raportoarei Speciale a ONU privind dreptul tuturor de a se bucura de cel mai înalt standard posibil de sănătate fizică și mintală, Tlaleng Mofokeng și (3) Raportoarei Speciale a ONU pentru tortură și alte forme crude, inumane sau degradante de tratament, Alice Jill Edwards.

Asociația Promo-LEX a solicitat intervenția promptă a Raportoarelor speciale pentru eliberarea imediată a lui Victor Pleșcanov din detenția ilegală și asigurarea accesului acestuia la îngrijiri spitalicești de cea mai înaltă calitate. De asemenea, Promo-LEX a formulat o serie de recomandări specifice, care să fie furnizate autorităților constituționale și altor actori responsabili de situația drepturilor omului din regiunea transnistreană.

Reamintim că Victor Pleșcanov este deținut ilegal în închisoarea nr. 3 din Tiraspol pentru o pretinsă faptă de „incitare la extremism pe Internet”. Activistul a fost condamnat la 3 ani și 2 luni privațiune de libertate pentru postări critice pe rețelele sociale cu privire la structurile transnistrene, armata rusă și invazia Rusiei asupra Ucrainei. La 23 noiembrie curent, soția lui Victor Pleșcanov a anunțat pe o rețea de socializare despre faptul că acesta a fost diagnosticat cu o problemă oncologică. Încălcarea drepturilor sale, precum și incertitudinile legate de diagnostic și îngrijirile medicale care i-au fost acordate trezesc multiple semne de îngrijorare. Deși starea de sănătate a activistului a devenit incompatibilă cu menținerea sa în izolare și detenție, reprezentanții structurilor transnistrene nu au luat nicio măsură specială.

Situația alarmantă a lui Victor Pleșcanov evidențiază că acțiunile și demersurile considerate legitime într-un mediu democratic sunt catalogate drept „extremiste” de către structurile din stânga Nistrului. Tendințele alarmante din ultimii ani sunt scoase la iveală tot mai mult de istoriile persoanelor care sunt persecutate, supravegheate, anchetate și reținute ilegal doar în baza unor presupoziii sau norme ostile. Totodată, cazul lui Victor Pleșcanov și înrăutățirea drastică a situației sale medicale relevă condițiile inumane din închisorile din regiunea transnistreană, problemele sistemice privind acordarea asistenței medicale adecvate persoanelor private de libertate, precum și prevalența torturii și altor forme de rele tratamente.

Potrivit Mihaelei Șerpi, Analistă politici în domeniul drepturilor omului: „Cazul lui Victor Pleșcanov și a altor persoane private ilegal de libertate reliefează din nou amploarea și complexitatea tiparelor de încălcare a drepturilor omului din regiunea transnistreană. Ostracizarea constantă a vocilor critice este realizată deliberat pentru a înrădăcina climatul de frică și pentru a consolida un climat

profund represiv. Exercițarea drepturilor și libertăților fundamentale, precum libertatea de exprimare, nu este acceptabilă politic, deoarece este prezentată drept un pericol la adresa „securității” și mecanismelor de control ale structurilor transnistrene.

Totodată, deteriorarea stării de sănătate a lui Victor Pleșcanov relevă din nou condițiile inumane și tratamentele degradante din închisorile din stânga Nistrului. Reiterăm că persoanele private de libertate își păstrează toate drepturile, inclusiv dreptul de a se bucura de cel mai înalt nivel posibil de sănătate fizică și mintală”.

Printre solicitările formulate de Promo-LEX în apelul adresat Raportoarelor speciale se enumeră următoarele:

- Autoritățile constituționale să întreprindă măsuri disuasive pentru eliberarea imediată a lui Victor Pleșcanov din detenția ilegală și elucidarea situației sale medicale, precum și asigurarea accesului la tratament de cea mai bună calitate;
 - Federația Rusă, în calitate de stat care exercită control efectiv asupra structurilor transnistrene, să se abțină de la sprijinirea mecanismelor și tacticilor represive folosite în regiunea transnistreană;
 - Comunitatea internațională să fortifice cadrul internațional de apărarea a drepturilor omului prin noi măsuri de natură politică, financiară și diplomatică, cum ar fi instituirea unor măsuri restrictive și regimuri de sancțiuni împotriva persoanelor care se fac responsabile de abuzuri și violări ale drepturilor fundamentale.
-

Activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a prin prisma monitorizării civice: constatări, opinii și recomandări

Respectarea procedurii legislative și a transparenței decizionale, comunicarea Parlamentului cu cetățenii și părțile interesate și exercitarea de către Parlament a funcției de control parlamentar sunt câteva dintre aspectele abordate, astăzi, 18 decembrie, în cadrul discuției publice „Activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a prin prisma monitorizării civice” organizată de Asociația Promo-LEX.

La evenimente au participat vicepreședintele Parlamentului, Mihail Popșoi, Ambasadorul Delegației Uniunii Europene, Jānis Mažeiks, Șeful Adjunct al Misiunii Ambasadei Statelor Unite ale Americii, Laura Hruby, deputați ai majorității și ai opoziției parlamentare, reprezentanți ai diferitor autorități publice, experți din societatea civilă și parteneri externi.

În cuvântul de salut, directorul executiv al Promo-LEX, Ion Manole, a subliniat că monitorizarea activității Parlamentului, pe care Promo-LEX o realizează încă din 2016, este necesară și benefică, în primul rând, pentru societate, dar și pentru instituția parlamentară, întrucât contribuie la îmbunătățirea calității și transparenței proceselor decizionale și la responsabilizarea deputaților. „Acest efort de monitorizare ne ajută să înțelegem care sunt problemele, ne ajută să înțelegem care ar putea fi anumite obstacole și devine și mai relevant în contextul deschiderii negocierilor de aderare la UE a Republicii Moldova. Înțelegem că avem

nevoie de legi calitative, de proceduri foarte clare și transparente. Acest lucru este posibil doar atunci când parlamentul este transparent și deschis.”

Vicepreședintele Parlamentului, deputatul PAS, Mihail Popșoi, a menționat că efortul de monitorizare a activității Parlamentului este apreciat și este utilizat pentru a îmbunătăți procesele democratice din Republica Moldova. „Recunoaștem că și acum există întrebări legate de activitatea Parlamentului, situația nu este perfectă, dar vreau să spun că mai transparent decât astăzi Parlamentul nu a lucrat în Republica Moldova. Da, se poate mai bine, recunoaștem acest lucru și suntem de fiecare dată recunoscători pentru recomandările pe care ni le oferiți. Avem toată deschidere să îmbunătățim lucrurile și mai mult, în special, în noile condiții în care ne aflăm – deschiderea negocierilor de aderare – în care cooperarea cu societatea civilă va avea un rol central.”

Ambasadorul Delegației UE, Jānis Mažeiks, a menționat că monitorizarea activității Parlamentului este foarte importantă, întrucât instituția Parlamentară joacă un rol anume în procesul de aderare a Republicii Moldova la UE și a demonstrat, în ultimii ani, angajamentul față de acest proces, adoptând mai multe legi importante. „Vreau să mulțumesc Asociației Promo-LEX pentru monitorizarea procesului legislativ pentru că este un punct important de referință în activitatea noastră în ce privește conformitatea cu regulile și procedurile. Este foarte important să vedem nu doar ce s-a făcut, adoptat, dar și cum s-a făcut. Salutăm progresul pozitiv în stabilirea unei platforme de colaborare cu societatea civilă în Parlament, dar este important ca anumite structuri să fie setate și consolidate pentru a asigura consultări largi în procesul legislativ. Colaborarea între Parlament și societatea civilă este foarte importantă. La fel de importantă este și relația în interiorul Parlamentului, între majoritate și opoziție. Trebuie să existe o colaborare

în interesul cetățenilor și noi suntem gata să susținem dialogul interparlamentar, să dezvoltăm consensul acolo unde este posibil”.

Șefa Adjunctă a Misiunii Ambasadei Statelor Unite ale Americii, Laura Hruby, a subliniat necesitatea și beneficiile colaborării instituțiilor statului cu societatea civilă pentru un viitor democratic, prosper și sigur pentru cetățenii Republicii Moldova. Guvernarea transparentă, cooperarea dintre cetățeni și factorii de decizie și o mass-media independentă, în dezvoltare sunt esențiale pentru această misiune. „Eforturile de monitorizare ale Asociației Promo-LEX consolidează legătura dintre procesul legislativ și cetățenii Republicii Moldova. Monitorizarea și responsabilizarea eficientă a Parlamentului sunt esențiale în timp ce Moldova depune eforturi pentru a asigura un nivel de trai european pentru cetățenii săi. Sunt bucuroasă că noul raport de monitorizare al Promo-LEX indică un progres în procesul de consultare publică a proiectelor de legi și trebuie să vedem cum putem consolida acest progres în continuare și ce mai rămâne de făcut. Acest Raport de monitorizare confirmă o dată în plus că democrația se dezvoltă prin implicarea cetățenilor.”

În cadrul evenimentului experții Promo-LEX au prezentat principalele constatări și recomandări din Raportul anual de monitorizare a activității Parlamentului de legislatura a XI-a, pentru perioada august 2022 – iulie 2023. Raportul analizează activitatea instituției parlamentare prin prisma mai multor aspecte: respectarea procedurii legislative și a transparenței decizionale pe parcursul inițierii, consultării, dezbaterii și votării proiectelor legislative; organizarea și desfășurarea ședințelor plenare; activismul deputaților în procesul legislativ; activitatea unor comisii parlamentare permanente; exercitarea de către Parlament a funcției de control parlamentar; comunicarea Parlamentului cu cetățenii și părțile interesate; managementul bugetar și administrativ.

Una dintre autoarele Raportului, analista juridică Promo-LEX, Mihaela Duca, a sintetizat principalele constatări și le-a comparat cu cele din perioada precedentă de monitorizare. „A fost observată o creștere ușoară a proiectelor consultate public de Parlament, unele dintre ele fiind consultate în mai multe runde. Totuși, numărul mic de proiecte de legi consultate de Parlament, împreună cu termenul redus alocat consultărilor și publicarea lacunară a anunțurilor de desfășurare a acestora afectează considerabil transparența decizională. La fel, am observat o tendință pozitivă în publicarea actelor aferente proiectelor de legi înainte de votarea acestora, însă eforturile suplimentare în acest sens sunt încă necesare. Publicarea tardivă a ordinii de zi și completarea frecventă a acesteia la începutul ședinței plenare este o problemă care s-a agravat în comparație cu perioada precedentă de monitorizare. Iar rulajul înalt al modificărilor la ordinea de zi a afectat previzibilitatea și transparența procesului legislativ”.

Autorii Raportului au formulat în total 62 de recomandări în adresa Parlamentului, pe cele cinci capitole monitorizate. Cele mai multe recomandări, 17 la număr, au fost formulate la capitolul Respectarea procedurii legislative. Parlamentului i se recomandă, între altele, să-și revizuiască de ansamblu și sistemic Regulamentul sau să adopte un nou act normativ care ar asigura funcționarea legislativului într-un mod transparent și previzibil; să uniformizeze procedurile de anunțare, organizare și desfășurare a consultărilor publice, în special prin stabilirea unor criterii exacte pentru organizarea obligatorie a acestora; să instituie un mecanism clar și transparent care ar asigura examinarea eficientă în toate cazurile a obiecțiilor și recomandărilor Direcției general juridice a Secretariatului Parlamentului, a Guvernului, ale expertizei anticorupție, dar și ale altor entități care au oferit avize sau expertize; să publice ordinea de zi a ședințelor Parlamentului pe pagina oficială a instituției la începutul săptămânii de lucru, conform prevederilor legale.

Raportul anual de monitorizare a activității Parlamentului de legislatura a XI-a, pentru perioada august 2022 – iulie 2023 poate fi accesat [aici](#).

Raportul de monitorizare a fost elaborat de Asociația Promo-LEX în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

**2023 a adus evoluții pozitive
în mediul de activitate al
organizațiilor societății
civile din Republica Moldova**

Anul 2023 a înregistrat mai multe evoluții pozitive în mediul de activitate al organizațiilor societății civile, în special, în ceea ce privește dreptul de a participa la luarea deciziilor, suportul acordat de stat, cooperarea Stat – OSC și drepturile digitale. Totodată, dreptul la viață privată a înregistrat un regres, comparativ cu anul precedent. Acestea sunt concluziile Raportului de Țară [CSO Meter 2023](#), prezentat astăzi de către Asociația Promo-LEX, în cadrul unui eveniment public.

Autorul Raportului, Florin Gîscă, remarcă faptul că, pe parcursul anului 2023, cele mai multe schimbări legate de mediul de activitate al organizațiilor societății civile au fost rezultatul implementării acțiunilor prevăzute în condiționalitățile UE pentru deschidere a negocierilor de aderare, în special din capitolul referitor la sporirea implicării societății civile în procesele decizionale la toate nivelurile.

În același timp, OSC-urile din Republica Moldova continuă să întâmpine dificultăți în ceea ce privește transparența redusă a proceselor decizionale, accesarea cu dificultate a surselor alternative de finanțare, confruntarea cu retorica anti-OSC din spațiul public și cu comportamentul abuziv al unor autorități publice și lideri politici.

Astfel, conform recomandărilor raportului, pentru a aduce îmbunătățiri mediului OSC, autoritățile ar trebui să sporească beneficiile fiscale pentru donații filantropice și sponsorizări; să îmbunătățească transparența și participarea OSC-urilor la luarea deciziilor; să ajusteze cadrul legal pentru achizițiile publice cu un mecanism legal de contractare socială; să adopte proceduri operaționale nonviolente și non invazive în ceea ce privește întrunirile pașnice, inclusiv pentru întrunirile critice și antiguvernamentale; să adopte amendamentele propuse de OSC pentru cadrul de reglementare privind antreprenoriatul social; să elaboreze un Registru de stat al unităților de drept modern, care să simplifice procesul de înregistrare al OSC-urilor, inclusiv dezvoltarea procedurii de înregistrare online.

Este important de menționată că, din cele 49 de recomandări formulate în raportul CSO Meter din anul precedent (2022) pentru autoritățile publice, șapte au fost deja realizate (posibilitatea de a depune online documentele de înregistrare a unei OSC, noua lege privind accesul la informații, fără noi restricții privind libertatea de întrunire, Programul de dezvoltare a OSC-urilor 2024-2027, reluarea conferinței anuale dintre Parlament și OSC-uri și consolidarea capacităților în politici digitale pe baza perspectivei drepturilor omului), iar altele 10 au fost inițiate sau parțial realizate.

Reamintim că Raportul CSO Meter este o ediție anuală, care reflectă evoluțiile cheie în mediul de activitate al OSC-urilor din Republica Moldova raportate la 32 de standarde internaționale din domeniu, grupate pe 11 domenii cheie. Metodologia de elaborare a raportului se bazează pe un proces

de consultare extins. Astfel, Raportul a fost elaborat cu implicarea și contribuția a treizeci și cinci de reprezentanți ai organizațiilor societății civile și autorităților publice centrale din Republica Moldova.

Raportul poate fi accesat [aici](#).

Raportul a fost elaborat în cadrul Proiectului „CSO Meter: O busolă pentru un mediu favorabil și împuternicirea OSC-urilor”, implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene. Proiectul este implementat de Centrul European pentru Dreptul Non Profit (ECNL) și partenerii săi: Asociația Promo-LEX în Moldova; Centrul de Asistență Anticorupție al Transparency International în Armenia; MG Consulting LLC în Azerbaidjan; Institutul Societății Civile din Georgia; și Centrul de Cercetare Politică Independentă din Ucraina (UCIPR).

**Impactul societății civile:
Comitetul de Miniștri al CoE
intervine ferm pentru
soluționarea problemelor
sistemice privind serviciile
medicale în penitenciarele
moldovenești**

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (CoE) a făcut un pas semnificativ, stabilind măsuri cheie pentru îmbunătățirea asistenței medicale în sistemul penitenciar al Republicii Moldova. Această decizie reprezintă un progres important în respectarea drepturilor omului și sănătății în penitenciarele moldovenești.

În cadrul reuniunii nr. 1483, desfășurată între 5 și 7 decembrie 2023, Comitetul de Miniștri al CoE a analizat grupul de cauze *Cosovan v. Republica Moldova*, în urma căruia a fost adoptată decizia CM/Del/Dec(2023)1483/H46-20.[\[1\]](#) Această decizie vine în rezultatul unei analize amănunțite a argumentelor prezentate într-o Comunicare comună de către Asociația Promo-LEX împreună cu European Prison Litigation Network (EPLN) și Oficiul Avocatului Poporului.[\[2\]](#) Prezentarea unei astfel de Comunicări comune, în cooperare cu o instituție națională pentru drepturile omului, constituie un precedent unic în practica Comitetului de Miniștri al CoE, reflectând un progres semnificativ în colaborarea dintre societatea civilă și autorități pentru protecția drepturilor omului.[\[3\]](#)

Comitetul de Miniștri prin decizia sa, a confirmat problemele

structurale grave din sistemul penitenciar moldovenesc, așa cum au fost expuse în Comunicarea comună. A fost pus accent pe gravitatea problemelor de sănătate din penitenciare, inclusiv pe răspândirea bolilor cronice și pe creșterea mortalității. Comitetul a evidențiat necesitatea unor măsuri urgente pentru îmbunătățirea asistenței medicale în penitenciare. Au fost scoase în evidență următoarele aspecte critice din Comunicarea comună prezentată de Asociația Promo-LEX împreună cu European Prison Litigation Network (EPLN) și Oficiul Avocatului Poporului:

- Spitalul Penitenciar nr.16-Pruncul nu dispune de autorizație sanitară și acreditare, iar perspectivele obținerii acestora în viitorul apropiat sunt reduse.
- Secțiile medicale din două penitenciare nu sunt acreditate, iar cele acreditate nu respectă obligația de evaluare anuală conform legislației.
- Sistemul medical penitenciar se confruntă cu absența unor normative de personal medical și cu o lipsă acută de angajați. Personalul medical din penitenciare se confruntă și cu discriminare salarială comparativ cu sistemul public de sănătate.
- Bugetul destinat sănătății în penitenciare a înregistrat o scădere semnificativă în ultimii trei ani, iar fondurile alocate pentru accesarea serviciilor medicale externe nu sunt folosite în întregime.
- Auditul serviciilor medicale efectuat de Consiliului de Calitate din sistemul penitenciar între 2021-2023 au relevat deficiențe majore în secțiile medicale acreditate. Acest lucru include gestionarea inadecvată a dosarelor medicale, lipsa medicamentelor și nerespectarea procedurilor de sterilizare, dar și altele. (pentru mai multe detalii a se vedea Comunicarea comună[4]).
- Semnatarii Comunicării comune nu sunt de acord cu Guvernul în privința faptului că remediul compensator pentru condițiile proaste de detenție ar include și

plângerile referitoare la asistența medicală inadecvată.

În răspunsul său la aceste probleme identificate, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (CoE) a solicitat Guvernului Republicii Moldova să implementeze de urgență măsuri generale care să vizeze următoarele aspecte deficitare:

Asistența Medicală în Penitenciare:

1. Asistența medicală inadecvată în penitenciarele din Moldova este o preocupare veche, pendinte în fața Comitetului încă din 2006. Cazul Cosovan ilustrează că aceste deficiențe continuă de-a lungul anilor.
2. Autoritățile au raportat măsuri pentru abordarea acestor probleme, cu toate acestea amploarea, complexitatea și caracterul lor sistemic necesită acțiuni continue și o abordare holistică din partea autorităților, inclusiv cu sprijin continuu din partea activităților de cooperare ale CoE.

Lipsa unei strategii proactive:

3. Se remarcă lipsa unei strategii proactive și cuprinzătoare a autorităților în abordarea acestei probleme în cadrul politicilor naționale de sănătate. Transferul asistenței medicale în penitenciare către Ministerul Sănătății, recomandat de UN CAT și susținut de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii (CPT), va facilita furnizarea unei asistențe medicale deținuților echivalentă cu cea din comunitate.
4. Transferul poate rezolva și problema dublei loialități a personalului medical din penitenciare.
5. Este crucial ca autoritățile să implementeze rapid această reformă și să informeze Comitetul despre progres.

Acreditarea și evaluarea secțiilor medicale din penitenciare:

- Este vitală acreditarea Spitalului Penitenciar și a

secțiilor neacreditate, precum și evaluarea anuală a secțiilor medicale acreditate, așa cum este prevăzut conform legislației interne. O importanță deosebită este ca deținuții să primească asistența medicală necesară, dincolo de acreditarea formală.

Îmbunătățirea Accesului la Tratamente:

6. Îngrijorătoare este scăderea bugetului pentru servicii medicale externe și utilizarea incompletă a resurselor. Autoritățile trebuie să explice această situație și să asigure o planificare financiară adecvată. Autoritățile sunt încurajate să-și intensifice eforturile pentru a asigura disponibilitatea tratamentului necesar în sistemul penitenciar și pentru a îmbunătăți accesul deținuților la asistență medicală în sistemul public. În acest context, este îngrijorător că, conform ultimei Comunicări comune a Asociației Promo-LEX împreună cu European Prison Litigation Network (EPLN) și Oficiul Avocatului Poporului, bugetul pentru contractarea serviciilor medicale externe în 2023 a scăzut cu aproape 18% față de 2021 și că resursele alocate nu sunt utilizate integral. Autoritățile sunt invitate să informeze Comitetul despre motivele care stau la baza acestei situații și dacă alocarea resurselor financiare se bazează pe o planificare adecvată.
7. Persistența deficitului de personal este o problemă majoră, confirmată și de CPT. Este încurajator că în 2022 și 2023, ANP a angajat mai mulți medici specialiști la Spitalul Penitenciar; cu toate acestea, este foarte important ca autoritățile să introducă normative de personal medical în penitenciare și să facă tot posibilul pentru a suplini posturile vacante fără întârziere.

Auditul serviciilor medicale a *Consiliului Calității* (CC) din cadrul Direcției medicale a Administrației Naționale a Penitenciarelor:

8. Înființarea Consiliului de Calitate și auditul secțiilor medicale sunt pași pozitivi. Există, totuși, îngrijorări legate de independența experților Consiliului și de implementarea efectivă a măsurilor propuse.

„Decizia Comitetului de Miniștri marchează un moment crucial pentru respectarea drepturilor omului în Republica Moldova. Aceasta evidențiază impactul considerabil al argumentelor aduse de Asociația Promo-LEX, European Prison Litigation Network (EPLN) și Oficiul Avocatului Poporului, demonstrând cât de influent poate fi un efort comun în promovarea justiției și a drepturilor fundamentale,” a menționat avocata Promo-LEX, Nicoleta Hriplivîi.

[1] Council of Europe, „Decizie a Comitetului de Miniștri,” accesat pe 11 decembrie 2023, https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680ad8093

Council of Europe, „Nota informativă la Decizia Comitetului de Miniștri,” accesată pe 11 decembrie 2023, https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680ad3fe7

[2] ONG-uri (Promo-LEX și European Prison Litigation Network) și o INDO (Oficiul Avocatului Poporului), „Comunicare (24/10/2023) în cazul Cosovan v. Republica Moldova (Aplicația Nr. 13472/18),” accesat pe 11 decembrie 2023, [https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifier%22:\[%22DH-DD\(2023\)1323E%22\]}](https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifier%22:[%22DH-DD(2023)1323E%22]})

[3] Council of Europe, „CoE Portal: Instituții Naționale pentru Drepturile Omului și ONG-uri,” accesat pe 11 decembrie 2023, <https://www.coe.int/en/web/execution/nhri-ngo>

[4] ONG-uri (Promo-LEX și European Prison Litigation Network)

și o INDO (Oficiul Avocatului Poporului), „Comunicare (24/10/2023) în cazul Cosovan v. Republica Moldova (Aplicația Nr. 13472/18),” accesat pe 11 decembrie 2023, [https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifier%22:\[%22DH-DD\(2023\)1323E%22\]}](https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifier%22:[%22DH-DD(2023)1323E%22]})

Omor, represțiuni politice, tortură sunt aspectele care au marcat anul 2023 în stânga Nistrului. Raport Promo-LEX

Pe parcursul anului 2023, situația din regiune a fost marcată de persecuția politică și limitările severe impuse libertății

de exprimare și de circulație. Raportul subliniază cazuri multiple în care indivizii sunt vizați pentru opiniile sau acțiunile lor politice, precum și practicile de tortură și tratamente inumane aplicate de structurile transnistrene și forțele militare ruse. În contextul pandemiei de COVID-19 și a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, aceste măsuri restrictive s-au intensificat, evidențiind caracterul autoritar și represiv al regimului.

Cel mai sonor și în același timp tragic caz, în această perioadă, a fost omorul lui Oleg Horjan, liderul opoziției de la Tiraspol. În noaptea de 16 spre 17 iulie 2023, acesta a fost găsit mort în propria locuință din apropierea orașului Tiraspol. Oleg Horjan era victima regimului de la Tiraspol și una dintre puținele persoane publice care au avut curajul să invoce abuzurile comise în stânga Nistrului.

Administrația *de facto*, susținută de Federația Rusă, continuă să introducă și aplice „legi” represive, creând un climat de frică și intimidare. În plus, practicile continue de condamnare abuzivă și detenție excesivă demonstrează o abordare sistematică de încălcare a drepturilor omului.

Nu au fost înregistrate evoluții esențiale în cazurile activiștilor Victor Pleșcanov și Vadim Pogorlețchi, condamnați ilegal în anul 2022 pentru critici la adresa administrației *de facto* sau a invaziei ruse în Ucraina. Între timp, situația medicală a lui Victor Pleșcanov s-a agravat, acesta fiind diagnosticat cu probleme de caracter oncologic.

Un alt fenomen grav, care și-a păstrat intensitatea se referă la încălcarea dreptului la libera circulație. Consolidarea infrastructurii posturilor de control, precum și deficiențele înregistrate în activitatea misiunii de pacificare, au favorizat practicile de interzicere a accesului în regiune.

În luna mai 2023, activistul civic Anatol Mătășaru a fost reținut de către militarii ruși din cadrul misiunii de

pacificare din apropierea localității Gura Bâcului, pentru o pretinsă filmare neautorizată pe perimetrul postului. În luna septembrie 2023, fotojurnalista Elena Covalenco, a fost declarată „indezirabilă” în stânga Nistrului, fiind-și restricționat accesul în regiune, pe un termen de trei ani.

Acțiunile date au un caracter premeditat, cu scopul de a descuraja libera exprimare și opiniile critice la adresa exponenților regimului ilegal sau a celor care controlează acest teritoriu și influențează negativ soarta locuitorilor.

Este regretabil că după zeci de ani de abuzuri și ilegalități, confirmate în mod repetat de către CtEDO, autoritățile de la Chișinău au răspuns adesea tardiv și ineficient la încălcările drepturilor omului din regiune. Până în prezent, nu a fost inițiat niciun proces prin care să se poată identifica un mecanism eficient de sancționare a persoanelor responsabile de comiterea abuzurilor și încălcarea drepturilor fundamentale. Acest pas este necesar pentru a opri efectele negative ale fenomenului impunității, de care beneficiază reprezentanții administrației *de facto* de la Tiraspol.

Având în vedere restanțele la capitolul asigurării drepturilor omului în regiunea transnistreană, Asociația Promo-LEX recomandă:

- Obținerea accesului liber în regiunea transnistreană pentru apărătorii drepturilor omului și reprezentanții mass-media de pe malul drept al Nistrului.
- Promovarea necesității vizitelor de lucru și de monitorizare în regiunea transnistreană ale experților și raportorilor speciali ONU și a mecanismelor Consiliului European;
- Dezvoltarea capacităților Biroului politici de reintegrare în monitorizarea situației din regiunea transnistreană și din Zona de Securitate, precum și în realizarea acțiunilor orientate spre asigurarea respectării drepturilor omului;

- Dezvoltarea unui mecanism de colaborare interinstituțională până la sfârșitul anului 2024 între autoritățile constituționale ale Republicii Moldova, organizații internaționale și ONG-uri pentru a coordona eforturile de monitorizare și intervenție în cazurile de încălcare a drepturilor omului.

Pentru mai multe informații și detalii despre raport, accesați [aici](#).

Cum a fost condamnat și eliberat milițianul transnistrean Andrei Samonii pentru răpirea unui cuplu din Florești

Singura speranță la dreptate a cetățenilor Republicii Moldova umiliți de regimul de la Tiraspol este pe cale de a se spulbera. Milițianul separatist Andrei Samonii, cel care în 2015 a bătut, maltratat, răpit și torturat un cuplu din raionul Florești, este la un pas de a fi scăpat de pedeapsă. Dacă Judecătoria Soroca l-a condamnat la 15 de ani de închisoare cu achitarea victimelor a unui prejudiciu de 20.000 de euro, doi ani mai târziu, magistrații instanțelor de apel, i-au redus pedeapsa cu nouă ani. Aceiași judecători au decis că și suma daunelor morale dictată de prima instanță este prea mare și au tăiat-o până la 20.000 de lei.

Totul, după excluderea a două capete de acuzare din cele trei – „violare de domiciliu” – pentru că a expirat termenul de prescripție, iar acuzațiile de tortură, în opinia judecătorilor, nu s-au adevărit. Leziunile corporale și psihologice grave cu care s-au ales Alionușca Lîsaia și Constantin Mamontov, degenerate acum în boli cronice, nu au convins atunci Onorata Instanță.

Milițianul torționar a fost condamnat, într-un final, doar pentru „răpire de persoane”. După doi ani de arest, Samonii a

fost eliberat pentru „condiții degradante de detenție” și pentru că a căzut sub incidența legii amnistiei.

Pe 8 aprilie 2021, autoritățile și societatea civilă din Republica Moldova salutau condamnarea la 15 ani de închisoare de către Curtea de Apel Bălți a milițianului de la Tiraspol, Andrei Samonii, pentru că a bătut, răpit și torturat doi soți din satul Vertiujeni, Florești, în 2015. Atunci, într-un glas, avocații pentru drepturile omului de la Chișinău au numit precedentul „o speranță la dreptate pentru victimele torturii regimului separatist”.

Euforia a durat însă mai puțin de un an. Armata de avocați contractată de Samonii i-a convins pe magistrații Curții Supreme de Justiție, unde au atacat decizia, că „nu au fost întrunite elementele infracțiunii”. Curtea Supremă de Justiție nu poate nega că au fost comise un șir de infracțiuni de către un grup de persoane. Însă, în speță, nu există probe care să demonstreze că Samonii Andrei a participat la comiterea crimelor.”

Milițianul separatist Andrei Samonii. SURSA: zonadesecuritate.md

Ca rezultat, completul Curții Supreme de Justiție format din cinci judecători – Timofti Vladimir, Cobzac Elena, Toma Nadejda, Țurcan Anatolie și Plămădeală Ghenadie – au egalat cu zero probele victimelor Lîsaia Alionușca și Mamontov Constantin, au anulat sentința Curții de Apel Bălți și au trimis cazul la rejudecare.

Curtea de Apel Bălți: „Samonii nu poate fi judecat pentru tortură”

La exact opt luni distanță, un alt complet de judecători de la Curtea de Apel Bălți, format din Talpa Ion, Șleahtițki Svetlana și Mironov Oxana, decide că maltratarea fizică, psihică și psihologică, aplicată de Samonii asupra cuplului Mamontov – Lîsaia nu este tortură deoarece militianul

transnistrean „nu este persoană publică, (...) inculpatul Samonii Andrei, fiind colaborator a așa-numitului comisariat de miliție din orașul Camenca a „rmn”, care nu este recunoscut de autoritățile legale ale RM, nu poate fi subiect a infracțiunii de tortură (...), urmează să fie achitat pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.”

Având în vedere că termenul de prescripție pentru violare de domiciliu a expirat, Andrei Samonii a rămas doar cu acuzația de răpire. În consecință, pedeapsa pentru milițianul separatist a fost redusă de la 15 la 6 ani, iar valoarea prejudiciului moral a scăzut de 20 de ori – de la 20.000 de euro la 20.000 de lei, bani pe care Samonii nici până astăzi nu i-a achitat victimelor.

Avocatul Promo-LEX, Pavel Cazacu, spune că excluderea celor două capete de acuzare este inexplicabilă.

„În opinia mea, termenul de prescripție nu a expirat pentru infracțiunea de violare de domiciliu. Potrivit Codului Penal, curgerea prescripției se suspendă dacă persoana care a săvârșit infracțiunea se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată”, a spus el.

„Pentru că, Samonii s-a eschivat de la urmărirea penală în perioada 2015-2020, consider că sunt toate șansele ca instanța supremă să pronunțe o altă soluție și să corecteze eroarea făcută de Curtea de Apel. Și decizia de achitare a condamnatului pentru fapta de tortură este inexplicabilă. (...) Din perspectiva mea, faptele de tortură comise de angajații/reprezentanții entităților anticonstituționale din regiunea transnistreană pot și trebuie calificate potrivit codului penal al RM. Versiunea actuală a art. 166/1 din Codul penal permite acest lucru.”

Eliberat pentru condiții inumare de detenție

Începând cu 14 ianuarie, 2020, Andrei Samonii s-a aflat în arest în mai multe penitenciare din Republica Moldova. Doi ani

mai tarziu, milițianul a fost eliberat pentru detenție în condiții precare și datorită legii amnistiei. Imediat, acesta s-a făcut nevăzut în regiunea transnistreană. Între timp, la aproape nouă ani distanță de când Alionușca Lîsaia și Constantin Mamontov s-au trezit în casă în puterea nopții cu mai mulți milițieni transnistreni care i-au bătut și torturat, pentru un pretins furt, cei doi nu își pot reveni nici acum.

Expertiza medico-legală făcută după maltratarea cuplului în stânga Nistrului unde au fost duși cu o barcă după ce au refuzat să recunoască furtul a scos la iveală sadismul și cruzimea celor care i-au bătut. Potrivit raportului, s-a stabilit că Mamontov Constantin a fost supus „bătăilor repetate peste tot corpul, strangulare, lovituri peste cap”. Acesta a mai fost diagnosticat cu „tulburare de stres post-traumatică, neuroză post traumatică, sindromul anxios depresiv”.

„L-au forțat pe fecior să ne sape groapa”

Alionușca Lîsaia nu își poate stăpâni lacrimile de fiecare dată când povestește despre cele trei zile de calvar cât a fost bătută cu bestialitate într-o clădire din satul Crasnîi Octeabri din stânga Nistrului, unde au fost duși forțat, cu

barca, peste râu.

Alionușca Lîsaia

„De atunci, sunt foarte bolnavă, am căzut de picioare, cu vederea, tensiunea, stres. Am stat trei zile în stânga Nistrului, fără apă, fără mâncare. Mă loveau cu ranga peste picioare. Pe concubin l-au pus cu picioarele pe masă. Ne dădeau cu ceașca vin. Eu nu voiam și mi l-au turnat în cap. Da concubinul a băut ceașca cea și a început a vomita. După care ne-au dus la expertiză, să spună că eram beți și am căzut cu capul, să iasă că ne-a bătut Samoni. M-au închis într-un subsol. Toată noaptea am răcnit. După ora 1 noaptea, m-au dus în altă cameră din subsol”, spune femeia.

În noaptea de 8 aprilie, 2015, când milițienii le-au invadat casa, în interior, mai erau și feciorul soților. Nici el nu a scăpat de bătăile exponenților regimului separatist. Mai mult, potrivit femeii, el a fost dus în râpa satului și forțat să le sape groapa părinților.

„Pe băiatul meu de 21 de ani atunci l-au bătut, l-au dus în râpă să ne sape groapa. Eu toată vremea când îl văd pe Samoni, încep să plâng. Și la judecăți nu mă pot opri. Poate îl iertam, căci are copii, dar când îmi aduc aminte cum și-a bătut joc de mine... De unde el ne va achita dacă Samonii îi eliberat. Dacă s-a dus în partea transnistreană, îmi va mai da

bani? Nici statul nu ne susține în vreun fel. Nici la muncă nu mă pot angaja”, își aduce aminte, cu lacrimi în ochi, Alionușca Lîsaia.

Curtea Supremă de Justiție, ultima speranță

Avocații Promo-LEX au atacat ultima decizie a Curții de Apel Bălți la Curtea Supremă de Justiție în speranța că adevărul va triumfa. Totuși, amânările sunt la ordinea zilei în acest proces. Avocatul Pavel Cazacu se arată îngrijorat de tergiversările fără număr.

Pavel Cazacu, avocat Promo-LEX

„Examinarea cauzei la Curtea Supremă de Justiție este întârziată foarte mult, inclusiv din motive obiective, ținând cont de reformele în derulare ale sistemului judiciar. În același timp, nu mi se pare normal ca acest dosar să fie amânat de șapte ori pe parcursul anului 2023, nefiind examinată nici măcar admisibilitatea recursurilor”, a spus el.

„Chiar dacă Samonii a uzat de anumite mecanisme legale, cred că eliberarea acestuia nu a întrunit toate condițiile legale. În contextul în care victimele nu au fost despăgubite, iar Samonii a fost eliberat din detenție și s-a întors în regiunea transnistreană, consider că statul nu și-a onorat obligațiile pozitive față de victime. Am încrederea că, în final, Curtea Supremă de Justiție va remedia erorile comise de Curtea de Apel, iar victimele vor fi repuse în drepturi ca urmare a

calificării corecte a faptelor, dar și ca urmare a dispunerii unor despăgubiri pe măsura ilegalităților.”

Hoți de oameni, printre oameni

Până acum, nimeni dintre reprezentanții regimului separatist de la Tiraspol, implicați în răpire și torturare de oameni, nu a fost pedepsit pentru aceste crime grave, lucru care le dă curaj să nu se oprească.

Pavel Cazacu, avocat Promo-LEX:

„Din informațiile pe care le deținem, sentința din 5 august 2020 era singura de condamnare pentru fapte de răpire și/sau tortură în privința unui reprezentant al unor entități anticonstituționale din regiunea transnistreană.”

Materialul a fost realizat de anticorupție.md în parteneriat cu Asociația Promo-LEX, în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

**Misiunea Promo-LEX de
Observare a Alegerilor Locale
Generale din 5 (19) noiembrie
2023 a făcut bilanțul
activității observatorilor**

Misiunea Promo-LEX de Observare a Alegerilor a făcut totalurile activității rețelei de observatori, analizând reușitele, dificultățile și provocările, în cadrul unui atelier de evaluare, desfășurat pe 2 și 3 decembrie 2023. La atelier a fost discutată activitatea Misiunii, în special, din perspectiva Observatorilor pe Termen Lung (OTL), fiind evaluată calitatea activității de raportare a informațiilor din teritoriu, dar și procesul de recrutare și implicare a Observatorilor pe Termen Scurt (OTS) în ziua alegerilor.

Cei 40 de Observatori pe Termen Lung ai Misiunii au trecut în revistă dificultățile și provocările pe care le-au întâmpinat în procesul de colectare și de raportare a informației, în timpul vizitelor în teritoriu, în cadrul interviurilor cu actorii relevanți procesului electoral și în procesul de recrutare a OTS. Iar pentru a consolida echipa Promo-LEX și a o face mai rezilientă în perioadele stresante și solicitante, activitățile de evaluare au fost combinate în cadrul atelierului cu unele activități de team building.

Șeful Misiunii, Nicolae Panfil, a apreciat pozitiv activitatea Observatorilor pe Termen Lung și cea a Misiunii, per general. „În pofida multor dificultăți și a situațiilor tensionante

care au marcat această campanie electorală, activitatea Misiunii de Observare s-a desfășurat la un nivel înalt, fapt de care ne putem da seama prin reacțiile diferitor actori electorali, atât pe parcursul campaniei, în ziua alegerilor, dar și după aceasta. Iar această apreciere se datorează în mare parte efortului și profesionalismului echipei de observatori pe termen lung”, a menționat Directorul de Program Promo-LEX, Nicolae Panfil.

Volumul foarte mare de informații colectate în teritoriu și raportarea în termen a evenimentelor observate, dar și a rezultatelor vizitelor în cadrul organelor electorale a fost una din principalele provocări cu care s-a confruntat Misiunea de Observare. O altă provocare majoră a fost recrutarea Observatorilor pe Termen Scurt pentru ziua alegerilor, date fiind migrația populației, în special din zonele rurale, concurența pentru același segment de populație activă între competitorii electorali, organele electorale și MO Promo-LEX, precum și unele aspecte tehnice, de ordin intern ale Misiunii (implementarea unui modul electronic de stocare și evidență a informațiilor raportate de observatori).

În pofida tuturor provocărilor, la Alegerilor Locale Generale din 2023, ca și la precedentele scrutine, Promo-LEX a avut cea mai numeroasă rețea de observatori naționali. Pe lângă cei 40 de OTL, în ziua alegerilor din primul tur de scrutin, pe 5 noiembrie, au fost implicați 603 de observatori statici și 71 de Echipe Mobile formate din 142 de observatori pe termen scurt. În cel de-al doilea tur de scrutin, MO Promo-LEX a implicat, în ziua alegerilor, pe 19 noiembrie, 175 de observatori statici și alți 95 de observatori grupați în 49 echipe mobile, precum și rețeaua observatorilor pe termen lung.

Coordonatoarea Rețelei de Observatori, Cristina Chebeș, a menționat că s-a reușit acoperirea tuturor secțiilor de votare pe care și le-a propus Misiunea, acestea fiind selectate în baza unui eșantion reprezentativ. De menționat că, după Turul

1 de scrutin au fost de asemenea implicați 40 de observatori în observarea procesului de renumărare a voturilor în 58 de secții de votare. „Le mulțumim observatorilor pentru efortul depus, pentru că au dat dovadă de responsabilitate, de rezistență la situații de stres și au depășit cu succes toate provocările, inclusiv de ordin tehnic”, a menționat Cristina Chebeș.

Reamintim că, în baza informațiilor raportate de observatori și în baza constatărilor proprii, Echipa Centrală a MO Promo-LEX a elaborat și prezentat anterior 5 rapoarte intermediare de observare a alegerilor locale generale din 5 (19) noiembrie 2023. Rapoartele intermediare și alte materiale informative ale Misiunii pot fi accesate [aici](#). Raportul Final al MO Promo-LEX este în proces de elaborare și urmează a fi prezentat public la începutul anului 2024.

Misiunea de observare a alegerilor locale generale din 5 (19) noiembrie 2023 a fost desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate” și al Uniunii Europene prin Proiectul „Consolidarea cadrului legislativ electoral și evaluarea implementării acestuia în timpul alegerilor locale generale din 2023”.

**APEL PUBLIC cu privire la
eliberarea imediată și**

necondiționată a lui Victor Pleșcanov din detenția ilegală

Victor Pleșcanov, prima persoană condamnată în regiunea transnistreană pentru arborarea drapelului Ucrainei și condamnarea invaziei ruse în Ucraina,[\[1\]](#) trebuie eliberat de urgență din închisoarea nr. 3 din Tiraspol, ca urmare a identificării unor probleme grave de sănătate.

La 23 noiembrie curent, soția domnului Pleșcanov a anunțat pe o rețea de socializare despre faptul că acesta a fost diagnosticat cu o problemă oncologică. Informația despre problemele grave de origine necunoscută la stomac au fost confirmate ulterior și de către Stepan Popovski, jurist din regiunea transnistreană, care a semnalizat și refuzul de comunicare și informare corespunzătoare din partea structurilor transnistrene, dar și atitudinea ostilă a acestora în raport cu Victor Pleșcanov din ultimele 2 săptămâni.[\[2\]](#)

Reamintim că, în 2022, Asociația Promo-LEX a condamnat detenția ilegală a domnului Pleșcanov, iar ulterior a solicitat intervenția de urgență a autorităților constituționale ca urmare a stării medicale precare și a informațiilor referitoare la o pretinsă tentativă de suicid.[\[3\]](#) Informații care cu regret s-au adevărat ulterior. Totuși, situația medicală a acestuia nu s-a schimbat, iar acesta nu a mai fost eliberat din detenția ilegală.

Principiile Organizației Națiunilor Unite subliniază că „este dreptul fundamental al oricărei persoane de a se bucura de cel mai înalt nivel posibil de sănătate fizică și mintală”[\[4\]](#). De

asemenea, dreptul persoanelor private de libertate la asistență medicală este unul dintre principiile de bază ale Recomandării Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2006)2 privind Regulile penitenciare europene, conform căreia „persoanele private de libertate își păstrează toate drepturile, care nu le sunt legal retrase prin decizia de condamnare sau de arestare preventivă”^[5]. Totodată, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, inclusiv cea în „cauzele transnistrene” ilustrează că statele care refuză persoanelor reținute sau deținute asistență medicală promptă și adecvată au fost condamnate în repetate rânduri pentru încălcarea articolului 2 (dreptul la viață) sau a articolului 3 (interzicerea torturii) din CEDO.^[6]

Între timp, pe acest caz au fost sesizate periodic misiunile diplomatice, instituțiile naționale și internaționale, inclusiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Recent, despre situația acestuia au fost informate și delegațiile Comitetului de Miniștri al OSCE.^[7] Însă, situația acestuia a rămas neschimbată. Mai mult, la 1 decembrie curent, liderul de la Tiraspol, Vadim Krasnoselskii, a refuzat grațierea, și respectiv eliberarea domnului Pleșcanov din detenția ilegală^[8].

- *Confirmând* condamnarea și privarea de libertate a domnului Pleșcanov pentru critici în adresa armatei ruse și a structurilor transnistrene;
- *Evidențiind* detenția ilegală timp de mai bine de 18 luni în condiții inumane și degradante, dar și a problemelor sistemice de sănătate fizică și mintală ale acestuia;
- *Subliniind* incapacitatea pretinsului sistem medical din regiune, în special cel din locurile de detenție, de a asigura un tratament medical corespunzător;
- *Constatăm* că menținerea lui Victor Pleșcanov în detenție în stânga Nistrului este periculoasă pentru viața acestuia.

Asociația Promo-LEX face apel public către autoritățile constituționale, misiunile diplomatice, Misiunea OSCE în Moldova și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturilor Omului în Moldova, să întreprindă următoarele măsuri:

- Să solicite reprezentanților structurilor transnistrene, prin canalele de comunicare existente, eliberarea imediată a domnului Pleșcanov din detenția ilegală și elucidarea situației sale medicale;
- Să asigure accesul domnului Pleșcanov la îngrijiri spitalicești de cea mai bună calitate posibilă, în condiții umane și adecvate, cu acces la întreaga gamă de măsuri de diagnosticare și tratament;
- Să monitorizeze constant situația domnului Pleșcanov până la restabilirea integrală a acestuia în drepturile și libertățile încălcate;
- Să informeze sistematic opinia publică cu privire la măsurile care au fost întreprinse în acest caz.

[1] Regimul de la Tiraspol a condamnat prima persoană pentru critica deschisă a războiului din Ucraina,

<https://promolex.md/22788-regimul-de-la-tiraspol-a-condamnat-prim-a-persoana-pentru-critica-deschisa-a-razboiului-din-ucraina/?lang=ro>

[2] Scrisoarea din 1 decembrie 2023 expediată autorităților de către Stepan Popovski <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/12/Заявление-о-нарушении-прав-осужденного-В.М.-Плешканова-.pdf>

[3] APEL PUBLIC acordarea asistenței medicale urgente și eliberarea din detenția ilegală a primei persoane condamnate în regiunea transnistreană pentru critica războiului Rusiei în Ucraina,

<https://promolex.md/22988-apel-public-acordarea-asistentei-med>

[icale-urgente-si-eliberarea-din-detentia-ilegala-a-primei-persoane-condamdate-in-regiunea-transnistreana-pentru-critica-razboiul-rusiei-in-ucraina/?lang=ro](#)

[4] Organizația Națiunilor Unite, „Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale Art. 12”,
<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>.

[5] Consiliul Europei, Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2006)2 privind Regulile penitenciare europene,
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d8d25.

[6] Cauza Drovorub vs Moldova și Rusia, nr. 33583/14 din 28 septembrie 2021, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211890>

[7] Situația deținuților politici din regiunea transnistreană comunicată delegațiilor Consiliului de Miniștri al OSCE,
<https://promolex.md/24815-situatia-detinutilor-politici-din-regiunea-transnistreana-comunicata-delegatiilor-consiliului-de-ministri-al-osce/?lang=ro>

[8] Ordinul lui Vadim Krasnoselskii din 1 decembrie 2023,
<https://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/ob-otklonenii-hodataystv-o-po5milovanii.html>

Situația deținuților politici din regiunea transnistreană

comunicată delegațiilor Consiliului de Miniștri al OSCE

Promo-LEX alături de alte 120 de organizații ale societății civile din Europa, membre ale Platformei „Solidaritate Civică”, au înaintat o Declarație către Consiliul de Miniștri al OSCE, în care, printre alte subiecte, abordează situația deținuților politici din regiunea transnistreană.

Declarația a fost adoptată în cadrul Conferinței Anuale Paralele a Societății Civile a OSCE, desfășurate la Skopje, pe 29 noiembrie 2023. Documentul a fost prezentat OSCE, precum și celor 57 de state participante ale organizației, în ajunul celei de-a 30-a reuniuni a Consiliului de Miniștri al OSCE.

În mod particular, documentul scoate în evidență cazurile lui Victor Pleșcanov, Mihail Ermurachi și Vadim Pogorlețchi, deținuți ilegal în stânga Nistrului pentru manifestarea unor

opinii contrare regimului de la Tiraspol.

Persoanele incomode sau cele care promovează și formulează idei ce contrazic propaganda sau mesajele administrației de facto, sunt imediat trecute prin procedurile sistemului represiv, lipsit de legitimitate și de garanții elementare.

Amintim că Victor Pleșcanov este un activist civic din regiunea transnistreană condamnat de către un tribunal ilegal de la Tiraspol la trei ani și două luni de detenție. În ultimii ani, el a avut permanent un discurs și o poziție critică împotriva abuzurilor comise în regiunea transnistreană. Odată cu invazia Rusiei în Ucraina din 24 februarie 2022, acesta a criticat abuzurile comise de armata rusă, inclusiv ilegalitatea dislocării acesteia în stânga Nistrului.

Un alt activist din regiune, Mihail Ermurachi, în vârstă de 73 de ani, a fost condamnat la trei ani și șase luni de detenție ilegală pentru insultarea „liderului” regiunii și negarea rolului pozitiv al misiunii de menținere a păcii de pe Nistru.

Alt caz similar este și cel al lui Vadim Pogorlețchi. Potrivit „sentinței”, acesta ar fi fotografiat o unitate paramilitară din Tiraspol, iar ulterior nu s-a supus cerințelor reprezentantului „mgb” de încetare a fotografierii obiectului paramilitar. Prin fotografierea clădirii, ar fi încălcat decizia de prelungire a codului galben de alertă teroristă, emis de liderul regiunii. Ulterior, rudele sale au fost informate despre pornirea unei cauze penale, activistul fiind învinuit de „trădare de patrie”.

Având în vedere frecvența și intensitatea abuzurilor în stânga Nistrului, persecutarea activiștilor civici și politici, limitarea libertății de exprimare, existența unui „cadrul legal” local represiv etc, Asociația Promo-LEX reiterează necesitatea protecției drepturilor omului, contracararea fenomenului de impunitate și eliberarea imediată și

necondiționată a tuturor deținuților politici din regiunea transnistreană.